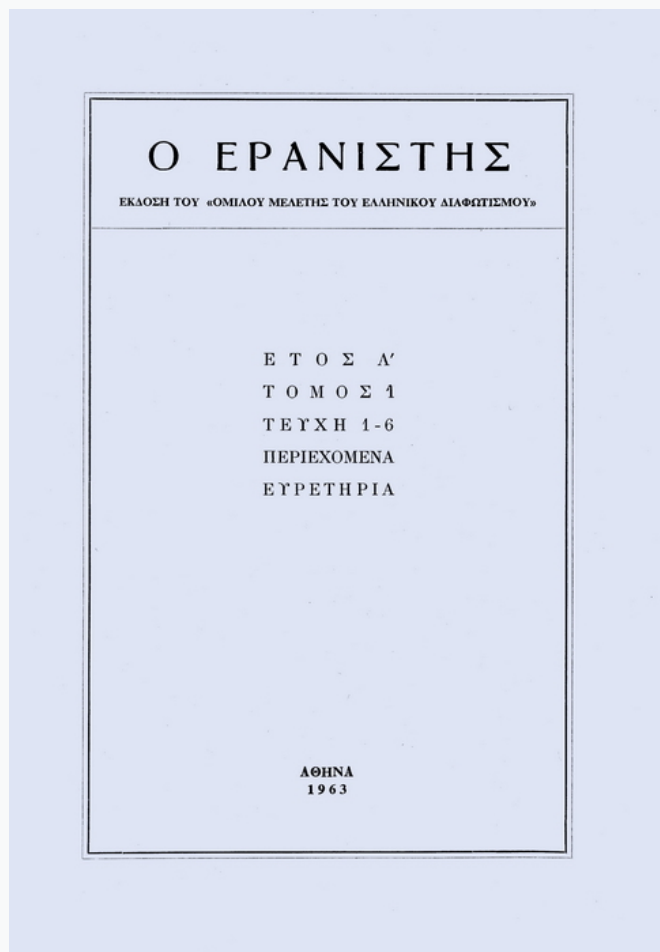

The Gleaner

Vol 1 (1963)

Βιβλιογραφικά από την διαμάχη Κοραή-Δούκα

Αικατερίνη Κουμαριανού

doi: [10.12681/er.9599](https://doi.org/10.12681/er.9599)

Copyright © 2016, Αικατερίνη Κουμαριανού

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

To cite this article:

Κουμαριανού Α. (2016). Βιβλιογραφικά από την διαμάχη Κοραή-Δούκα. *The Gleaner*, 1, 61–62.
<https://doi.org/10.12681/er.9599>

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΔΙΑΜΑΧΗ ΚΟΡΑΗ-ΔΟΥΚΑ

Στὴν πλούσια βιβλιογραφία τῶν φυλλαδίων γύρω ἀπὸ τὸ γλωσσικὸ ζήτημα, ἀνήκει καὶ ἓνα κείμενο ποὺ ἐκυκλοφόρησε ψευδώνυμα, στὰ 1815, σὲ δύο ἐκδόσεις: ὁ συντάκτης του, ὁπαδὸς τοῦ Κοραῆ, πιθανώτατα ὁ ἴδιος ὁ Κοραῆς, προτίμησε νὰ τὸ δημοσιεύσει χωρὶς τὸ πραγματικό του ὄνομα καὶ ἐχρησιμοποίησε ἓνα, φανερὰ ἐπινοημένο, ἐπίθετο: G. Narrenhasser.

Στὴν ἐργασία μου «Ὁ Μισοπόνηρος», δημοσιευμένη στὸ: «Ἔρανος εἰς Ἀδαμάντιον Κοραῆν», Ἀθήνα 1955, σ. 193-208, εἶχε ἐπισημανθεῖ ἡ ὑπαρξὴ τοῦ κειμένου αὐτοῦ ποὺ ἐλάνθανε ὥς τότε καὶ στίς δύο μορφές του. Σύμφωνα μὲ ὅλες τὶς ἐνδείξεις ἡ πρώτη του ἐκδοσὴ εἶχε κυκλοφορήσει σὰν ἔντυπη ἐπιστολή: «...τὰ γὰρ γράμματα... ἀνωνύμως ἐπέσταλται...» καθὼς μᾶς πληροφορεῖ ὁ Ν. Δούκας (Ν. Δούκας «Ἀπάντησις εἰς τὸν ἐπαγγελλόμενον Μισοπόνηρον», σ. 60. Τὸ φυλλάδιο τοῦ Δούκα περιλαμβάνεται στὸ τομίδιο ὅπου ἡ «Ἐπιστολὴ πρὸς τὸν Παναγιώτατον Πατριάρχην περὶ ἐκκλησιαστικῆς εὐταξίας... Βιέννη, 1815)· ἡ δευτέρη ἀπὸ τὶς στήλες τοῦ «Λογίου Ἑρμοῦ» «...νῦν δ' ἐπειδὴ εἶδομεν τὸν αὐτὸν καὶ τῷ Λογίῳ Ἑρμῇ τύποις ἐκδοθέντα δευτέροις...».

Ἡ ἀνεύρεση, μετὰ τὴ δημοσίευσή της μελέτης μου, ἐνδὲς ἀντιτύπου ἀπὸ τὸ Λόγιο Ἑρμῆ τοῦ 1815 ἤρθε νὰ ἐπιβεβαιώσῃ τοὺς συλλογισμοὺς ὅσους σ' αὐτὴν εἶχαν ἀναπτυχθεῖ. Στὸ μοναδικό, ἀπὸ ὅσο γνωρίζουμε, τεῦχος τοῦ περιοδικοῦ τοῦ ἔτους αὐτοῦ¹, εἶχε δημοσιευθεῖ πραγματικὰ μόνον τὸ κείμενο τοῦ Narrenhasser, μὲ τὸν τίτλο: «Ἀπάντησις Γερμανοῦ τινος εἰς τὴν τοῦ Ν. Δούκα πρὸς τοὺς σοφοὺς τῆς Εὐρώπης ἐπιστολήν. Τῷ σοφοτάτῳ Δούκα εὖ φρονεῖν». Ὁ συντάκτης παρουσιαζόταν «διδάσκαλος τῆς ἑλληνικῆς φιλολογίας», κάτοικος τῆς πόλεως Vernunftstadt καὶ χρονολογοῦσε τὴν ἐπιστολήν του στὴν «α' Φεβρουαρίου αἰωé'».

Ἔμενε ὥστόσο ἀνοιχτὴ μιὰ ἀκόμη ζήτησις: τὸ κείμενο στὴν πρώτη του ἐκδοσὴ. Μία πρόσφατη ἔρευνα στὴ Βιβλιοθήκῃ τῶν ἀδελφῶν Ἰακωβάτων-Τυπάλδων στὸ Ληξούρι, εἶχε ἀποτέλεσμα τὴν ἀνεύρεση καὶ

1. Ἀνήκει στὴ συλλογὴ τῆς Γενναδείου Βιβλιοθήκης.

αὐτοῦ τοῦ φυλλαδίου. Ἔχει τὴν ἴδια χρονολόγησιν καὶ εἶναι ἀκριβῶς ὅμοιον στὸ περιεχόμενον καὶ συνεπῶς καὶ σὲ ἔκτασιν μὲ τὸ πρῶτον—ὅπως καὶ στὸν Α. Ἑρμῇ καλύπτει ἓνα δεκαεξασέλιδον περίπου—, καὶ, φυσικὰ, ἔχει τὸν ἴδιον συντάκτην. Ἀπὸ τὴν ἔκδοσιν ὅμως αὕτη λείπει ὁ τίτλος «Ἀπάντησις κλπ.»—ὑπάρχει μόνον ἡ προσφώνησις: «Τῷ σοφωτάτῳ Δούκα εὖ φρονεῖν»—καθὼς καὶ τρεῖς ὑποσημειώσεις: ἡ πρώτη στὴ σελίδα 13-14 καὶ οἱ ἄλλες δύο στὴ σελίδα 16. Σὲ τοῦτες τὲς τελευταῖες, ποῦ εἶναι πιθανὸν νὰ ὀφείλονται στὸν ἐκδότη τοῦ Λόγιου Ἑρμῇ, ἐξηγεῖται ἡ σημασία τοῦ ὀνόματος *Narrenhasser* (μισόμωρος, ὃ ἐστίν, ὁ μισῶν τοὺς μωροὺς) καὶ τοῦ τοπωνυμικοῦ *Vernunftstadt* (Λογικούπολις, εἰς τὴν πόλιν δηλαδὴ ἔνθα κατοικοῦσιν ἐχέφρονες καὶ λογικοὶ ἄνθρωποι).

Ἄλλη διαφορὰ δὲν παρατηρεῖται ἀνάμεσα στὰ δύο κείμενα τὰ ὅποια προσθέτουν δύο ἀκόμη βιβλιογραφικὰς ἀναγραφὰς στὴ σειρά τῶν μαχητικῶν φυλλαδίων μέσα στὸ 1815.

Τῇ δημοσίευσιν τῆς «Ἐπιστολῆς...» τοῦ «*Narrenhasser*» ἀκολούθησε κάποια ἐπιδράδυνσις στὸ ρυθμὸ τῆς «μάχης τῶν φυλλαδίων». Ἐνα δῖαιον κείμενον τοῦ Στ. Κομμητᾶ, προφανῶς τῆς ἰδίας ἐποχῆς, ἀνέκδοτον ὡς σήμερον², χαρακτηρίζεται περισσότερον γιὰ τὴν ἐμπάθειά του παρὰ γιὰ τὴν προσφοράν του στὸν ἀγῶνα τῶν ἰδεῶν. Δὲν πέρασε πολὺς καιρὸς ὅμως μ' αὕτη τὴν ἀνάπαυλάν καὶ ἡ μάχη ξανάρχισε βιαιότερη παρὰ ποτέ: τὴν ἀφορμὴν ἔδωκε ἡ ἐπανέκδοσις τοῦ Λόγιου Ἑρμῇ στὰ 1816.

Αἰκατερίνη Κουμαριανοῦ

2. Τὸ κείμενον ἐτοιμάζει γιὰ ἔκδοσιν ὁ φιλόλογος Β. Σκουβαράς. Τὸν εὐχαριστῶ ποῦ μοῦ ἐπέτρεψε νὰ τὸ μελετήσω.

★ A23. - Τῷ Σοφωτάτῳ Δούκα εὖ φρονεῖν! [Ἐν τέλει:] *G. Narrenhasser* Διδάσκαλος τῆς Ἑλληνικῆς φιλολογίας ἐν τῇ κώμῃ καλουμένῃ *Vernunftstadt*. Ἐτυπώθη ἐν τῇ αὐτῇ κώμῃ τῇ α' Φεβρουαρίου αωιέ'.

Εἰς 8ον, σ. 15. Τόπος ἐκδόσεως ἡ Βιέννη. Ἄνευ ἐξωφύλλου. Βιβλιοθήκη Τυπάλδων - Ἰακωβάτων (νῦν Χ. Τούλ); Ληξούριον (μικροταινία εἰς τὴν Βιβλιοθήκην τοῦ KNE τοῦ BIE).